

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van twee scorepunten voor het geheel van de open vragen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Op de beroepenmarkt

1 maximumscore 1

- (1) eenmanszaak
- (2) nog wel

indien twee juist 1
indien één of geen juist 0

2 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{€ 150}{€ 4,95} = 30,3$$

Hij moet minstens 31 bossen bloemen verkopen om brutowinst te maken.

Opmerking

Geen scorepunt toekennen voor het antwoord: 30.

3 maximumscore 3

voorbeeld van juiste berekeningen:

- (1) $\frac{€ 13.250}{106} \times 6 = € 750$ 1
- (2) $€ 13.250 - € 750 = € 12.500$ 1
- (3) $€ 12.500 - € 3.100 = € 9.400$
- (4) $€ 9.400 - € 3.200 = € 6.200$ 1

Opmerking

Doorberekeningen kunnen juist zijn.

4 maximumscore 1

- (1) arbeidsbemiddeling
- (2) werklozen

indien twee juist 1
indien één of geen juist 0

5 A

Vraag	Antwoord	Scores
6	maximumscore 2 • (1) ruime • (2) stijgt	1 1

De overheid en onze economie

7 maximumscore 1

voorbeelden van een juist antwoord:

- aardgas
- paspoort
- infrastructuur
- chartaal geld

8 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste reden:

- door onderwijs leer je vaardigheden
- door onderwijs leer je een vak / beroep
- door onderwijs word je 'productief' voor de samenleving
- onderwijs moet toegankelijk / betaalbaar zijn

9 maximumscore 2

- (1) particuliere sector
- (2) het universitaire ziekenhuis
- (3) zowel collectieve als individuele goederen

indien drie juist 2

indien twee juist 1

indien één of geen juist 0

10 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$(0,25 - 0,04) \times \text{€ } 24.000 = \text{€ } 5.040$$

11 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

Duurdere auto's worden vaak door bedrijven voor mensen met hogere inkomens geleased. Deze mensen krijgen nu een hogere bijtelling en moeten meer belasting betalen.

De yuan wordt minder waard

12 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{0,15653 - 0,16104}{0,16104} \times 100\% = -2,8\% \text{ (dus daling van 2,8\%)}$$

13 F

14 maximumscore 2

- (1) duurder
- (2) goedkoper
- (3) meer

indien drie juist	2
indien twee juist	1
indien één of geen juist	0

Opmerking

Let op doorwerkfouten.

15 C

16 maximumscore 2

- (1) kleiner
- (2) groter
- (3) toe

indien drie juist	2
indien twee juist	1
indien één of geen juist	0

17 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- importwaarde zonder doorvoer:

€ 35.398.025.000 × 0,38	€ 13.451.249.500	1
-------------------------	------------------	---
 - exportwaarde blijft:

€ 7.920.224.000	1
-----------------	---
- saldo op betalingsbalans met China wordt dan (negatief)
–€ 5.531.025.500	1

Hoeveel werklozen hebben we?

18 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste oorzaak:

Het aanbod van arbeid - werkenden en werklozen - neemt toe, doordat werkenden en werklozen die eerst niet meetelden nu wel meegeteld worden.

19 B**20 maximumscore 1**

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{607.500}{8.100.000} \times 100\% = 7,5\%$$

21 maximumscore 1

(1) stijgt

(2) daalt

indien twee juist

1

indien één of geen juist

0

22 C**23 maximumscore 1**

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{7,4 \text{ miljoen} - 3,848 \text{ miljoen}}{7,4 \text{ miljoen}} \times 100\% = 48\%$$

Indonesië

24 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{\$ 862.240.000.000}{253.600.000} = \$ 3.400$$

25 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste verklaring:

Een kenmerk van een ontwikkelingsland, zoals Indonesië, is het relatief hoge aandeel van de landbouw / primaire sector in de sectoren.

26 maximumscore 2

- (1) € 2,8 miljard
- (2) meer
- (3) tekort
- (4) toe

indien vier juist

2

indien drie of twee juist

1

indien één of geen juist

0

27 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{\text{€ } 0,6 \text{ miljard}}{\text{€ } 430 \text{ miljard}} \times 100\% = 0,14\%$$

28 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste verklaring:

- De inkomens in Indonesië zijn relatief laag, waardoor er weinig vraag naar (relatief dure) Nederlandse producten is.
- De afstand tussen Nederland en Indonesië is erg groot. Uitvoer van Nederlandse verse producten is dan een probleem (qua tijd of kosten).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

29 maximumscore 2

- voorbeelden van een juist voordeel en juiste verklaring voor Nederland: 1
 - Voordeel: de producten kunnen in Nederland goedkoper worden aangeboden.
Verklaring: als gevolg van de lagere loonkosten in Indonesië daalt de kostprijs.
 - Voordeel: de export van Nederland naar Indonesië kan gaan stijgen.
Verklaring: door de welvaartsontwikkeling in Indonesië stijgen de bestedingen in Indonesië.
- voorbeeld van een juist voordeel en juiste verklaring voor Indonesië: 1
 - Voordeel: de inkomens van mensen kunnen stijgen.
 - Verklaring: de werkgelegenheid in Indonesië neemt toe.

Opmerking

Het scorepunt uitsluitend toekennen als tevens een juiste verklaring wordt genoemd.

Inkomensdaling

30 maximumscore 1

a en e

Opmerking

Het scorepunt uitsluitend toekennen als beide antwoorden juist zijn.

31 maximumscore 1

- (1) vaste lasten
- (2) je spaargeld en je inkomen

indien twee juist 1
indien één of geen juist 0

32 maximumscore 2

- (1) € 130
- (2) € 45
- (3) € 520
- (4) € 26
- (5) € 2.035
- (6) € 565

- alle bedragen per maand (1 tot en met 4) juist berekend 1
- totaal én overschot (5 en 6) juist berekend 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

33 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste reden:

De eigen bijdrage is nog te hoog voor mensen met een laag inkomen.

Inkomensverschillen in Nederland

34 D

35 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste verklaring:

Werknemers (met een minimumloon) die in deeltijd werken verdienen een deel van het minimumloon (en kunnen zo onder de lage-inkomengrens komen).

36 maximumscore 2

- opmerking 1 onjuist 1
- opmerking 2 juist 1

37 maximumscore 2

- ontwikkeling, ontspanning en verkeer 1
- voorbeeld van een juiste uitleg: 1
Doordat Rashids gezinsinkomen hoger is dan dat van Erna (zijn de uitgaven van Rashid hieraan absoluut gezien altijd hoger) en omdat het percentage gelijk is (aan 28%)

38 maximumscore 1

- (1) Lorenzcurve a
- (2) volledig gelijke

indien twee juist 1
indien één of geen juist 0

39 maximumscore 1

voorbeeld van een juist argument:

Als iedereen evenveel zou verdienen, ontbreekt de prikkel bij mensen zich te ontwikkelen / beter te presteren.

Sparen, rente en de belastingen

40 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\text{(RIC is)} \frac{101}{102,5} \times 100 = 98,537$$

$$\text{koopkracht(daling) spaargeld: } \frac{98,537 - 100}{100} \times 100\% = -1,5\%$$

of

$$101\% - 102,5\% = -1,5\%$$

of

$$1\% - 2,5\% = -1,5\%$$

Opmerking

Afrondingsverschillen niet fout rekenen.

41 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\bullet \quad \text{€ } 140.000 - \text{€ } 21.330 = \text{€ } 118.670 \quad 1$$

$$\bullet \quad \frac{\text{€ } 118.670}{100} \times 1,2 = \text{€ } 1.424 \quad 1$$

Opmerking

Afrondingsverschillen niet fout rekenen.

42 maximumscore 1

voorbeeld van een juist antwoord:

Het rendement (op haar spaarrekening) is maar 1%.

43 maximumscore 2

(1) goedkoop

(2) lenen

(3) beleggen

indien drie juist

2

indien twee juist

1

indien één of geen juist

0

44 C

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 24 mei. Meteen aansluitend op deze datum start Cito met de analyse van de examens.

Ook na 24 mei kunt u nog tot en met 11 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

pagina 5	Tesla
pagina 10	CBS
pagina 16	SCP
informatiebron 8	U-pas